

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К., 2006. – 256 с.

2. Гуменникова Т. Р. Потенційні можливості поза аудиторної роботи щодо підготовки студентів до особистісно орієнтованого виховання / Т. Р. Гуменникова // Науковий вісник Південноукраїнського держ. пед. ун-ту: зб. наук. праць. – Одеса, 2004. – Вип. 12. – С. 58–61.

3. Давидова І. О. Формування комунікаційної компетентності як фактор підвищення якості бібліотечно-інформаційної освіти / І. О. Давидова // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матеріали між нар. наук. конф., Харків, 18 – 19 листоп. 2010 р. – Х., 2010. – С. 149–152.

4. L. Savchenko, K. Savchenko, A. Marchenko, R. Pylnik. Innovative technologies of pedagogical diagnostics as a means of improving the quality of future specialists' education E-SdPTCONICIT – Espacios (ISSN07981015-Venezuela-Scopus), декабрь, 445148 Vol. 39 (Number 49) Year 2018. Page 20 <http://www.revistaespacios.com/a18v39n49/18394920.html>

REFERENCES

1. Volkova, N. P. (2006). *Profesiyno-pedahohichna komunikatsiya*. [Vocational-pedagogical communication]. Kyiv.

2. Humennikova, T. R. (2004). *Potentsiyni mozhlyvosti poza audytornoyi roboty shchodo pidhotovky studentiv do osobystisno oriyentovanoho vykhovannya*. [Potential Opportunities Outside of

Classroom Work in Preparing Students for Personally Oriented Education]. Odessa.

3. Davidova, I. O. (2010). *Formuvannya komunikatsiynoi kompetentnosti yak faktor pidvyshchennya yakosti bibliotечно-informatsiynoi osvity*. [Formation of communication competence as a factor in improving the quality of library information]. Kharkiv.

4. Savchenko, L., Savchenko, K., Marchenko, A., Pylnik, R. *Formuvannya komunikatsiynoi kompetentnosti yak faktor pidvyshchennya yakosti bibliotечно-informatsiynoi osvity*. [Innovative technologies of pedagogical diagnostics as a means of improving the quality of future specialists' education].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

САФ'ЯН Карина Юрївна – кандидат педагогічних наук, доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: формування комунікативного потенціалу студентів засобами ігрових проектувань.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SAFYAN Karina Yurievna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Circle of scientific interests: formation of students' communicative potential by means of game design.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2019 р.

УДК 372.881.111.22.

DOI: 10.36550/2415-7988.2019.182.25

ТОКАРЕВА Тетяна Станіславівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри німецької мови та методики її викладання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6898-821X>
e-mail: tokareva.tatyana29@gmail.com

ХОМЕНКО Тетяна Анатоліївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри німецької мови та методики її викладання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7871-1940>
e-mail: tat04jana24.gmail.com

РОБОТА З ВІРШАМИ НА УРОЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах гуманізації освіти, коли особистість людини знаходиться в центрі всієї освітньої і виховної діяльності, пошук ефективних способів і прийомів навчання, в тому числі і навчання іноземних мов (зокрема німецької), привертає

до себе пильну увагу багатьох учених, методистів і вчителів. Один із таких ефективних прийомів навчання – використання віршованих матеріалів на уроках німецької мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день окремі

методичні аспекти використання поетичних творів на уроках німецької мови вже аналізуються на сторінках фахових журналів («Німецька мова в школі», «Deutsch»), але поки що відсутня загальна концепція використання віршованих матеріалів в освіті. Існування цієї концепції дуже важливе, адже метою навчання іноземних мов є не тільки набуття знань, формування у школярів умінь та навичок у різних видах мовленнєвої діяльності, а й комплексне засвоєння ними знань країнознавчого, лінгвокраїнознавчого та культурно-естетичного характеру, пізнання цінностей іншої національної культури через зразки віршованої творчості. Значну увагу роботі з поетичними творами при вивченні шкільного курсу іноземної мови приділяли В. Анікушина, Н. Десяцька, А. Димент, О. Карапота, В. Лобанова, С. Савина та ін.

Метою статті є визначення ефективних шляхів дидактизації роботи з поетичними творами на уроці німецької мови у закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожному вчителю добре відомий вплив поезії у плані естетичного виховання. Вірші на німецькій мові також виконують це завдання [5]. Вони повинні викликати інтерес до вивчення мови та передавати культурні цінності. Позитивний вплив римованої мови є особливо сприятливим для дітей та підлітків. Оскільки вірш є зразком поетичного мовлення, його нескладно вимовляти та вчити, а форма вірша є одночасно і його змістом. Вірші охоплюють різноманітні теми, які є важливими для людини та мають вплив на її життя [17]. Віршована форма є більш сприятливою як в плані акустики, так і візуально. Вона справляє враження певного порядку, незважаючи на різноманітні можливості вираження змісту. Вірш може пояснювати, нести просвітницьке завдання, може унаочнювати певні факти, події, відчуття та ін., він сприймається як самостійна, завершена форма. Врешті-решт, вірш підтримує загальну духовну культуру. З огляду на це необхідно вводити дітей у світ віршів ще з малечку [1].

Вірші повинні бути доступними для учнів у мовному плані. Однак незнайомі слова, реалії необхідно пояснити перед прочитанням вірша, так щоб складалося цілісне сприйняття поетичного твору. Добирати вірші слід враховуючи не лише виховні, але й практичні цілі, вони повинні відповідати наступним вимогам: бути доступними – не містити значної кількості нової лексики; не виключати незнайомих граматичних явищ; бути невеликими за обсягом – їх запис не повинен займати багато часу; мати виховну цінність і містити в собі можливість для проведення бесіди або обговорення [5].

Крім того, що вірші на уроці німецької мови слугують естетичному вихованню учнів, вони можуть вивчатися з практичною метою: для постановки вимови, ілюстрації і запам'ятовування граматичного матеріалу, словотворчих елементів, розвитку мовлення, навчання виразного читання. Багаторазове повторення одних і тих самих мовних явищ у вірші, ритмічний малюнок, мелодика вірша допомагають здійснити поставлені цілі. Як правило вони мають позитивний, мотивуючий вплив [5; 15]. Саме в основному курсі вивчення мови такі вправи приносять дітям позитивні емоції та створюють для них важливі переживання успіху, поряд із тим, що учні засвоюють окрему одиницю мови [15]. Так, наприклад, для постановки вимови можна використати наступний вірш :

*Blühe, Blümchen, blühe,
Singe, Vöglein, singe.
Wir sparen keine Mühe
Spät und frühe.* (J.W.Goethe) [5].

Для ілюстрації граматичних явищ під час засвоєння нового матеріалу і при повторенні вивченого, можна використати, наприклад, такий вірш Б. Брехта:

*Die Schwachen kämpfen nicht,
Die Stärkeren kämpfen vielleicht eine
Stunde lang.
Die noch stärker sind, kämpfen viele Jahre.
Aber die Stärkste kämpfen ihr Leben lang.* [5].

Вірші можуть бути дібрані за тематичним принципом. Наприклад, тема «Осінь», яка вивчається протягом багатьох навчальних років, може бути ілюстрована, наприклад, таким віршем, який одночасно є хорошою фонетичною вправою:

*Bunt sind schon die Wälder,
gelb die Stoppelfelder,
und der Herbst beginnt.
Gelbe Blätter fallen,
graue Nebel wallen,
kühler weht der Wind.* (J.G.v.Sallis-Sewis)

Бесіда на основі вірша може проводитися як бесіда за певною темою. Наприклад, після вивчення кількох віршів по темі «Осінь» вчитель може запропонувати учням дати відповіді на такі питання: *Welche Gedichte zum Thema «H erbst» kennt ihr? Was meint ihr: Welchen Monat zeigt uns das Gedicht «Herbstlied», «Herbstgold»? Warum bist du der Meinung, dass das Gedicht «Herbstlied» den Frühherbst zeigt? Welches Wort wiederholt sich oft im Gedicht «Herbstgold»? Warum?* [5, с. 144].

Учитель може переслідувати й іншу мету: розширити уявлення про творчість поета. З цією метою можна познайомити їх, напр. із віршем Й. В. Гете «*Wanderers Nachtlied*», «*Das Göttliche*», «*An Annetten*». Матеріалом для розрядки може послугувати наступний гумористичний вірш Гете і

пояснення до нього: *Goethe kam einmal in eine Gaststätte. Er bestellte eine Flasche Wein und ein Glas Wasser. Er vermischte den Wein und Wasser. Studenten, die an einem anderen Tisch saßen und Wein tranken, lachten darüber. Einer von ihnen stand auf, ging zu Goethe und fragte ihn: «Warum vermischen sie den Wein mit Wasser?» Goethe antwortete:*

*Wasser allein macht stumm,
das beweisen im Teiche die Fische,
Wein allein macht dumm,
das beweisen die Herren am Tische,
und weil ich keines von beiden will sein,
trink ich mit Wasser vermischt Wein.* [5].

Вивчення віршів напам'ять є частиною навчального процесу з німецької мови. Воно дуже добре впливає на пам'ять та концентрацію уваги, покращує знання і розуміння рідної мови. Внаслідок регулярного вивчення віршів пам'ять учнів розвивається краще та швидше. Вони краще запам'ятовують інформацію зі шкільної програми та й ту, котру просто чують. Заучування віршів допомагає збагатити мовний запас школяра. Таким чином з кожним повторенням та виразним прочитанням дитині вдається краще формулювати та висловлювати свої думки. Словниковий запас учня поповнюється правильними, літературними словами, його мова стає цікавішою і різноманітнішою. Вірші розвивають образне мислення та фантазію, щоб дитина могла чітко уявляти все, що відбувається у творі. Якщо із учнями обговорюються вірші, пояснюються питання стосовно змісту віршованого твору, аналізуються події вірша та різні факти – це допомагає гармонійно розвиватися особистості.

Поради, як вчити вірші німецькою мовою, подано у наступній пам'ятці для учнів: 1. Згадай усе, що ти знаєш про автора. 2. Прочитай вірш та намагайся зрозуміти зміст. 3. Випиши та вивчи всі незнайомі слова. 4. Переклади вірш та познайомся з існуючими варіантами перекладу. 5. Чітко уяви собі те, що зображено у вірші. 6. Постарайся зрозуміти основну думку вірша. 7. Зверни увагу на виразні засоби, використані автором. 8. Навчись читати з правильною вимовою та виразно. 9. Вчи вірш повністю; якщо ж він великий, розподіли його на завершені смислові частини. 10. Вивчивши вірш, прочитай його вголос, потім напиши і порівняй з друкованим варіантом тексту.

У старших класах, вивчаючи програмні теми, пов'язані з культурою, мистецтвом, літературою, доцільно більше заглибитися в аналіз віршованих творів, а саме звернути увагу учнів на фоностилістичні та фоносемантичні засоби, що застосовує автор. В учнів цього віку вже сформовані когнітивні операції аналізу та синтезу. Окрім того,

завдяки процесу дорослішання підлітків цікавить сфера почуттів, а означені засоби виразності якраз і слугують для впливу на емоції та почуття читача, викликають та називають їх.

Мовознавці стверджують, що основна функція фонем – розрізнити значення слова, сама ж фонема ніякого значення не несе [13]. Митці ж використовують фонему/звуки для передачі різних відтінків значень та додаткового впливу на читача.

Певний час у європейській літературі панувала думка, що окремі звуки мають абсолютне символічне значення. Так, німецький звук «a» позначає урочистість, святкування («...*Als ich den Papst darauf sah, in seiner Pracht das Hochamt halten...*»); звук «i» – ніжність («*Leise zieht durch mein Gemüt...*»); звук «u» – довіру («*Der Puritaner dumpfe Predigtstube...*») [16]. Стверджувалося, що всі слова з німецьким звуком «sch» мають значення «слизький»: «*schlüpfen*», «*Schlamm*», «*schlittern*», «*Schlitten*», «*schleichen*», «*schleifen*», «*Schlange*». Або слова із звукосполученням «fl» виражають щось легке: «*flackern*», «*Flachs*», «*Flagge*», «*Flamme*», «*fliegen*» [16, с. 344].

Французький поет Артур Рембо у своєму сонеті «Голосні» приписав кожному голосному власну фарбу. Широка e-фарба асоціюється із солодким смаком («*Freude*», «*Wein*», «*Heiterkeit*»); темна u-фарба має за асоціаціями гіркий смак («*dumpf*», «*plump*»); прискіплива o-фарба викликає уявлення про вибір, дегустацію («*so oder so*») [16]. У сучасній науці поширена думка, що звук не має абсолютного значення, а доповнює, підкреслює, наголошує смислове навантаження слова. Зазначається, що надання звукам смислу починається ще з доісторичних часів [3].

Для первісної людини світ і звуки в ньому поділялися на безпечні та небезпечні. Сильний вітер, виверження вулкану, гроза, злива, лісова пожежа, грім, рик хижих тварин, шипіння змій та звуки, пов'язані з цими явищами, означали небезпеку. Вони знайшли мовне відображення у вигляді голосних низького підйому та шиплячих і гутуральних приголосних. Легкий вітерець, тихе листя, весняні струмки, тепле багаття, приліт птахів викликали приємні відчуття. Звуки, що їх супроводжували, сигналізували про спокій та безпеку. Вважається, що вони відображаються в мові через голосні високого підйому та сонорні приголосні.

Та якщо згадати плач дитини, виття собак, вовків та шакалів, звуки сирени (не є звуком природи, але все ж таки), то приходять розуміння, що не завжди високі звуки означають безпеку. На подібні мовні явища вказує і Е. Різел, коли наводить звуки «i» та «u». Ці звуки можна зустріти у

взаємовиключних поняттях «*jung*» та «*plump*», «*Kind*» та «*Rind*». Згадуючи твори Г. Гейне, вона зазначає, що в історії про принцесу Ільзе звук «*i*» в епітетах («*lieblich*») вказує на ніжність, приємність, а в іншому контексті за допомогою цього ж звуку автор описує несимпатичних йому бюргерів-обивателів («*Der Philister blinzelt mit Äuglein und kichert und lispelt...*») [16, с. 342].

Але у будь-якому випадку не можна заперечувати впливу на думки та почуття читача через звукове оформлення тексту. Такі науки, як фоностилістика та фоносемантика вивчають подібний вплив. Фоностилістичними засобами виразності вважаються алітерація та асонанс, фоносемантичними – звукові наслідування та звукові символи. Алітерація – суголосся приголосних звуків, повтор одного або кількох приголосних у суміжних або розташованих недалеко одне від одного слова. Асонанс – суголосся голосних, повтор однієї або кількох голосних у сусідніх або розташованих недалеко одне від одного слова [6]. Алітерація як стилістичний засіб використовувалася ще у германських текстах, коли однакові приголосні на початку слова виокремлювали значимі слова [2]. Зараз алітерація та асонанс слугують для привернення уваги читача до змісту, висловленого автором.

У звуконаслідуванні (ономатопоезії) ми розрізняємо ономатопею – оптимальне зближення звучання слова та його змісту; та звуконаслідування – імітація звуків природи за допомогою прямого їх наслідування.

Заглиблення у сферу фоностилістичних та фоносемантичних засобів має сенс почати з вірша Г. Тракля «*Verfall*»:

*Am Abend, wenn die Glocken Frieden läuten,
Fol ich der Vögel wundervollen Flügen,
Die lang geschart, gleich frommen
Pilgerzügen,
Entschwinden in den herbstlich klaren
Weiten».*

Як вказують дослідники, головна комбінація приголосних подана вже у назві «*f – l*». Вона повторюється багато разів у різних позиціях: *Verfall, Glocken, Frieden, läuten, folg, Vögel, wundervollen, Flügen, lang, gleich, frommen, Pilgerzügen, herbstlich, klaren*. Тут алітерація підкреслює значущі для змісту слова, окрім того вона викликає асоціації до німецької відомої загадки про сніг та сонце [3, с.206].

У баладі Й. В. Гете «*Der Fischer*» асонанс голосних «*ei – eu – ei*» може виражати хвили, що накочуються одна на одну:

*«Aus dem bewegtem Wasser rauscht
Ein feuchtes Weib hervor».*

Через звуки «*s*» та «*sch*» передається шум води: «*Das Wasser rauscht, das Wasser*

schwall...».

У вірші Й. В. Гете «*An den Mond*» алітерація звуку «*f*» підкреслює минуність води у річці, а разом з тим життєвих негараздів: «*...fließe, fließe, lieber Fluss*». Алітерація «*Rast und Ruh*» показує через повтор звуку «*r*» палке бажання ліричного героя знайти нового друга, а алітерація звуку «*w*» викликає асоціації довгого очікування на нову дружбу: «*...wenn du in der Winternacht wütend überschwillst...*».

Прикметники «*still*», «*lindernd*», «*mild*» через звук «*l*» виражають заспокійливу та втішну дію місяця-друга на ліричного героя.

У вірші Теодора Фонтане «*Die Brücke am Tau*» ми можемо знайти багато символічних засобів. Алітерація звуку «*r*» передає стукіт коліс потягу: «*...rast und ringt und rennt...*». Через асонанс звуку «*ei*» показана радість духів природи: «*...Hei, das gibt ein Ringelreihn, und die Brücke muss in den Grund hinein...*». Звуконаслідування «*...Tand, Tand ist das Gebild von Menschenhand...*» відтворює оплески торжества духів природи. Ономатопея «*...der Zug...keucht...*» передає важкий хід потягу. Випадки ономатопеї можна знайти також у віршах Й. В. Гете та Ф. Шіллера: «*In dürren Blättern säuselt der Wind*». (J.-W. Goethe «*Erlkönig*»); «*...brüllt er laut...*», «*...grimmig schnurrend...*», «*...und der Leu mit Gebrüll...*» (Fr. Schiller «*Handschuh*»)

Методист Златогорська Р. Л. пропонує таку методику роботи над віршем на уроці німецької мови: 1) коротке ознайомлення з автором вірша, а інколи із обставинами, за якими він був написаний; 2) зняття мовних труднощів; 3) виразне читання вірша вчителем; 4) переказ і переклад вірша учнями; 5) аналіз вірша – пояснення труднощів, які зустрічаються: композиції, образів, ідей, стилю і т.ін.; 6) повторне читання вірша вчителем з метою розстановки учнями пауз, наголосів у тексті; 7) хорове читання вірша вслід за вчителем по рядках; 8) читання вірша окремими учнями; 9) обговорення і оцінка віршів: чому сподобалось, не сподобалось, які викликає образи, думки, почуття? 10) порівняння наявних літературних перекладів рідною мовою, обговорення перекладів, виконаних учнями [15].

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Аналізуючи поданий вище матеріал можна зробити висновок, що використання віршів на уроці німецької мови у закладах загальної середньої освіти є необхідною складовою частиною навчального процесу. Воно має не лише виховне, а й практичне значення для засвоєння мови. Перспективу подальших наукових розвідок можуть складати дослідження стосовно використання віршів з метою розвитку та удосконалення фонетичних, лексичних і граматичних навичок, можливості

зворотнього перекладу з метою виховання естетичних смаків, розвитку літературних інтересів учнів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович Семен, Чікарькова Марія. Мовленнєва комунікація: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 472 с.
2. Бах А. История немецкого языка / А. Бах. – М.: Из-во иностр. лит-ры, 1956. – 344 с.
3. Богатырева Н. А. Стилистика современного немецкого языка / Н. А. Богатырева, Л. А. Ноздрин. – М.: Академия, 2005. – 336 с.
4. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Л.: Знання, 2011. – 206 с.
5. Златогорская Р. Л. В помощь будущему учителю немецкого языка. Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по специальности № 2103 «Иностранные языки». – Л.: «Просвещение», 1978. – 152 с.
6. Мацько Л. І. Стилїстика української мови: Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
7. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Красовська Н. Ф., Борєцька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
8. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 328 с.
9. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борєцька Г. Е. та ін. за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
10. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
11. Методика обучения немецкому языку в средней школе / Под ред. проф. В. А. Бухбиндера. Киев: Головное издательство издательского объединения «Вища школа», 1984. – 201 с.
12. Робота з віршем на уроці німецької. 9 – 11 класи. / упоряд. Л. Горбач. – К.: Редакції газет гуманітарного циклу, 2014. – 120 с.
13. Стеріополо О. І. Теоретичні засади фонетики німецької мови / О. І. Стеріополо. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 316 с.
14. Вацьнска, Maria. Wege der Entwicklung von Leseverstehen / Deutsch, № 4 (60), Februar, 2005. – S. 4–9.
15. Enter, Hans. Ausspracheschulung an Liedern und Gedichten im Englischunterricht / Fremdsprachenunterricht, 27 (1983) 10. – S. 501–502.
16. Riesel E. Abriss der deutschen Stilistik / E. Riesel. – Moskau: Verlag für fremdsprachige Literatur, 1954. – 402 с.

17. Wozu Gedichte im Unterricht? / Deutsch, № 12 (212), 2010. – С. 3–5.

REFERENCES

1. Abramovich, S., Chikarkova, M. (2004). *Movlennyyeva komunikaciya*. [Speech communication]. Kyiv.
2. Bakh, A. (1956). *Istoriya nemetskogo yazyka*. [History of German Language]. Moscow.
3. Bogatyryova, N. A. (2005). *Stilistika sovremennogo nemetskogo yazyka*. [Stylistics of the modern German]. Moscow.
4. Vishnevskij, O. I. (2011). *Metodika navchannya inozemnih mov*. [Methods of teaching foreign languages]. L.
5. Zlatogorskaya, R. L. (1978). *V pomosh budushemu uchitelyu nemeckogo yazyka*. [To help the future teacher of the German language]. L.
6. Matsko, L. I. (2003). *Stylistyka ukraiynskoiy movy*. [Stylistics of Ukrainian language]. Kyiv.
7. *Metodika navchannya inozemnih mov i kultur: teoriya i praktika*. (2013). [Methods of teaching foreign languages: theory and practice]. Kyiv.
8. *Metodika navchannya inozemnih mov u zagalnoosvitnih navchalnih zakladah*. (2010). [Methods of teaching foreign languages in general educational institutions]. Kyiv.
9. *Metodika formuvannya mizhkulturnoyi inshomovnoyi komunikativnoyi kompetencyi*. (2011). [Methods of formation of intercultural foreign language communicative competence]. Kyiv.
10. *Metodika vkladannya inozemnih mov u serednih navchalnih zakladah*. (2002). [Methods of teaching foreign languages in secondary schools]. Kyiv.
11. *Metodika obucheniya nemeckomu yazyku v srednej shkole*. (1984). [Methods of teaching German in secondary school]. Kyiv.
12. *Robota z virshem na uroci nimeckoyi. 9 – 11 klasi*. (2014). [Working with a poem in a German lesson. Grades 9–11]. Kyiv: Redakciyi gazet gumanitarnogo ciklu.
13. Steriopolo, O. I. (2004). *Teoretychni zasady fonetyky nimetskoj movy*. [Theoretical basis of a German Phonetics]. Vynnytsya.
14. Вацьнска, Maria. Wege der Entwicklung von Leseverstehen / Deutsch, № 4 (60), Februar, 2005.
15. Enter, Hans. Ausspracheschulung an Liedern und Gedichten im Englischunterricht / Fremdsprachenunterricht, 27 (1983) 10.
16. Riese, E. Abriss der deutschen Stilistik / E. Riesel. – Moskau: Verlag für fremdsprachige Literatur, 1954.
17. Wozu Gedichte im Unterricht? / Deutsch, № 12 (212), 2010.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ТОКАРЄВА Тетяна Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри німецької мови та методики її викладання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: актуальні проблеми методики викладання німецької мови в середній

школі.

ХОМЕНКО Тетяна Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри німецької мови та методики її викладання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: практична фонетика німецької мови, теоретична фонетика німецької мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ТOKAREVA Tetyana Stanislavovna – Candidate of Pedagogical Sciences, Docent of the Department of German Language and Methods of its

Teaching at the Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: actual problems of the methodology of teaching German in high school.

KHOMENKO Tetyana Anatolievna – Candidate of Pedagogical Sciences, Docent of the Department of German Language and Methods of its Teaching at the Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: practical phonetics of the German language, theoretical phonetics of the German language.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2019 р.

УДК 378.147.091.33-027.22:004

DOI: 10.36550/2415-7988.2019.182.26

ТРИФОНОВА Олена Михайлівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук та методик їхнього навчання, докторант Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6146-9844>

e-mail: olenatrifonova82@gmail.com

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ НАВЧАННІ ФІЗИКИ І ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Аналіз реалізації окреслених нормативними документами в галузі освіти України (Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Концепція нової української школи, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки) завдань забезпечується освітніми реформами, які за роки незалежності змінюються практично кожні 5 років, де задекларовано спрямування науки й освіти на створення інноваційного середовища, й суб'єкти навчання мають набувати ключових компетентностей, які мають забезпечити успішність життєдіяльності фахівців усіх сфер, чим безпосередньо вплинуть на соціально-економічне становище в державі. Розвиток науково-технічного прогресу (НТП) початку ХХІ ст. ставить нові вимоги до надання освітніх послуг суб'єктам навчання. Це спонукає до того, що освіта повинна мати випереджувальний характер і відповідати тенденціям сталого розвитку України. Рушійним чинником цього розвитку є її цифрова технологізація, чим забезпечується надання освітніх послуг високої якості на сучасному рівні. Стрімка цифровізація всіх сфер життя суспільства вимагає перегляду вимог до фахівців переважної більшості

спеціальностей і професій, зокрема інженерів-педагогів.

Особливо гостро стоїть проблема вдосконалення процесу підготовки фахівців спеціальності «Професійна освіта (Комп'ютерні технології)», адже дана сфера розвивається найбільш швидкими темпами в умовах сучасного НТП за умов оцифрування українського суспільства. Окреслені тенденції розвитку українського суспільства вимагають перегляду переліку ключових компетентностей. Так, в умовах тотальної цифровізації українського суспільства, статусу ключової набуває інформаційно-цифрова компетентність (ІЦК).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведені нами дослідження [5] показали, що питанням окреслення та тлумачення понять інформаційної, інформаційно-комунікаційної, цифрової та інформаційно-цифрової компетентності займалися: В. Ю. Биков, П. В. Беспалов, Н. І. Гендіна, О. О. Гриценчук, С. О. Дружилова, М. І. Жалдак, І. В. Іванюк, Н. І. Колкова, В. В. Котенко, О. С. Кравчина, М. П. Лещенко, І. Д. Малицька, Н. В. Морзе, В. Мидоро, Н. Х. Насирова, О. В. Овчарук, І. Л. Перестороніна, І. Л. Скіпор, М. І. Садовий, Є. М. Смирнова-Трибульська, Л. Г. Собко, Н. В. Сороко, О. М. Спірін, Л. І. Тимчук, А. В. Хуторський та ін. (інформаційно-комунікаційна компе-